HebrewBooks.org ©Moznaim Publishers. No commercial use allowed.

מערבין לכהן טהור בתרומה טהורה בקבר. וכ"ש בחולין דאי נמי מיטמו חזו ליה אלא אפי' בתרומה דאי מטמאה לא חזיא ליה אפשר למיעבד תקנתא כדמפרש וחזיא. ודוקא נקט טהור בטהורה אבל בטמאה לא דלא חזיא ליה לא לכהן טמא ולא לכהן טהור וכהן טמא בטהורה נמי לא דלא חזיא ליה: **היכי אזיל בשידה תיבה ומגדל והא כיון דאחתא איטמיא לה.** כלומר נהי דלר' יהודה אפילו בבית הקברות איכא תקנתא למיזל בשידה תיבה ומגדל וכ"ש קבר יחידי שיכול לעמוד אצלו אלא מיהא תרומה מכי אנחה התם מטמא באהיל של קבר: **נמי פירות.** שאין מכשירין: **והיכי מייתי לה.** לאוכלה דהא רבי יהודה לחוי לאוכלו בעי מדנקט טהור בטהורה ולא אכשר טמא בטהורה משום דחזיא לאחריני ועוד מדתני במתניתין לחוץ ולאכול: **בפשוטי כלי עץ דלא מקבלי טומאה.** אבל במידי דמקבל טומאה לא דס"ל כלי טמא מת שהוא אב הטומאה דמיטמא מחמת אהל ומטמא ליה לאדם וטמא אסור בתרומה טהורה וקאי עליה במיתה ואע"ג דלית בה פותח טפח דמייתי ליה אחוריה[ב] דמפרש לקמן. קי"ל (שבת דף יח.) בי"ח דבר שכל המטלטלין מביאין את הטומאה על עצמן כשהאהיל על מת בכל שהן ומטמא ליה אדם האוחזו ותו לא חזיא ליה תרומה: **והא קא מאהיל.** קס"ד כשיש בכלי פותח טפח או בהקיפו טפח וגזרו על האדם הנושאו בעודי המרדע ביציאות השבת (שם): **דמייתי ליה אחוריה.** דכלי שאין בחודו טפח לאו אהל הוא: **אי הכי מ"ט דרבנן.** בקבר יחידי נהי דאיפלגו במתניתין בבית הקברות ולא סבירא להו דמיהו תליא באהל זרוק אבל הכא יכול לעמוד על שפתו ויביאנו אצלו: **אסור לקנות בה באיסורי הנאה.** בקבר והא הנאה היא דמשתרי ביה למיפק חוץ לתחום וכל תשמישי המת אסורין בהנאה דנפקא לן בסנהדרין (ד' מז:) מותמת שם מריס[ג] וגמר שם שם מעגלה ערופה[ד] ואפילו בישראל נמי אסרי רבנן והא דתני כהן להודיעך כחו דרבי יהודה: **מצוה לו ליהנות נתנו.** ואין מערבין אלא לדבר מצוה ולכתא לבית המשתה כדלקמן: הא דרבא במסכת ר"ה (דף כח.) תוקעין בשופר של עולה: **רבנן סברי מערבין אפילו לדבר הרשות.** והלכך הנאה היא: הא דרב יוסף בכילד משתתפין (לקמן פב.): **כיון דקנה ליה עירוב.** בין השמשות תו לא איכפת ליה בנטירותא ועד קניית עירוב אי נמי ניחא ליה לאו הנאה היא דמשום מצוה הוא: **מתני' דמאי.** בכבר שלקחה מעם הארץ ולא הפרים ממנה דמאי: **ולא במעשר שני והקדש שלא נפדו.** ואע"ג דמלי פריק להו השתא מיהא לא מפרק: **גמ'** אכסניא

ג) ורשב"ם פירש התם דאין לחוש כיון דמסקנא לא קיימא הכי דמוקי לה בדף של מתכת ור"י מפרש דכלי עץ שהם רחבים כעין דף וראוי להניח עליהם חפצים גזרו רבנן עליהו טומאה משום דדמו למקבלי כלי עץ אבל פשוטי כלי עץ שאינם רחבים טהורין אפילו מדרבנן וי"מ דדף של נחתומים וכיוצא בזה שהם שימושי אדם ומשמשין שימושי אדם גזרו רבנן בהן טומאה כדמוכח בתורת כהנים בפרשת ביום השמיני דממעט סולם וקולב מכלי עץ ולא כל כלי עץ ומרבה שולחן וטבלא ודולבקי מכל וקאמר ומה לאיש ת"ל שק מה שק מיוחד שהם תשמישי אדם ומשמשי תשמישי כו' וע"כ כשאין לאויין למדרס אייני מדלא נקט כסא ומטה ועוד דמוכל המשכב ה"ל לרבויינהו וכשאין להן בית קבול נמי אייני מדלא קאמר מה שק מיטלטל מלא וריקן אלמא מקבלי טומאה מדרבנן ואף על גב דדרים מקרא אסמכתא בעלמא הוא ועיקר דרשה דרשינן למה שק מטלטלין מלא וריקן וכמה מדרשות יש בת"כ דהוי רק אסמכתא ותדע דבפרק שתי הלחם (מנחות דף לו:) אמר רבי יוחנן לדברי האומר מסגרת למטה היתה פי' ברגלים ולא בשולחן טבלא המתהפכת טמאה כדדרשינן מעל השולחן הטהור מכלל דאיכא שהוא טמא ולדברי האומר למעלה היתה טבלא המתהפכת מיבעי לך דשל מקדש מקבל טומאה לפי שיש לו בית קיבול וליך קרא דהטהור מכלל שהוא טמא שהיו מגביהין אותו לעולי רגלים אלא תאמר עשוי לנחת הוא והשתא אמאי מיבעי מיפשוט מדרשה דת"כ אלא ש"מ אסמכתא בעלמא היא כדפרישית והא דמשמע התם דטבלא המתהפכת עדיפא לקבל טומאה דאוקיתה דאוקיתה משאר פשוטי כלי עץ היינו כדפ"ה משום דלאוי להשתמש מב' לדדין:

דמאי הא לא חזי ליה. נראה דלסומכוס דווקא פריך דלרבנן אף על גב דלא חזי ליה הא חזי לענייה ואם תאמר ולסומכוס הא חזי ליה דמלי לאפרושי מיניה ובה אפילו לרבנן דרבי דספק תשיבה מעברין הדמאי ויש לומר דמשמע ליה מתניתין אפילו ליכא אלא שתי סעודות מצומצמות דמסתמא מתניתין אחירי בכל עניין ונעיל (דף ג:) נמי דפריך מאי פסקא משום דמשמע ליה דמתניתין אחירי אפילו ביתר משתי סעודות ומיהו בפרק מפנין (שבת דף קמ:) פריך נמי הכי גבי טלטול ומשני כי הכא מיגו דמפקר כו' והתם הוה מלי למימר דחזי לענייה אלא משום דהתם מיבעי ליה לשנויי כי הכא ובפרק כל שעה (פסחים דף לה:) ובפרק אלו מציאות (ברכות דף מז.): **רשב"א**

בפר' ב' כלי עץ כלי עור כלי עצם כלי זכוכית פשוטיהם טהורין ומקבליהן טמאים. בתוספתא שחיטת חולין גולמי כלי עץ טמאים ופשוטיהן (טמאין) [טהורים]. ואיתה בסוף גמר' דהכל שוחטין. עיקר דברי רבא [מצוות] לאו ליהנות ניתנו במסכת ראש השנה בפרק ראוהו ב"ד ובמסכ' חולין בפרק כיסוי הדם בסופו. ועיקר דברי רב יוסף אין מערבין אלא לדבר מצוה, בתחילת פרק כיצד משתתפין.

ד) [בכ"מ]: אחוריה], ג) כ"ה כת., ג) לקמן פב., ד) [לקמן עח:], ה) ס"פ ובתרומה, ו) ברכות מז. שבת קכו: פסחים לה: סוטה לה:, ז) דמלי ס"ג מ"ש לעיל יח:, ח) [לעיל כז.], ט) בס"פ: אחוריה, י) ל"ל אחוריה, כ) [במדבר כ], ל) [דברים כא], מ) [כלאיתא סוטה מד.], נ) [ל"ל ורשב"ם],

גליון הש"ם

גמ' מבלל דר"י סבר מותר מצות לאו ליהנות. עיי' לקמן דף עח ע"ב תוס' ד"ה אשיקה: **תוס'** ד"ה ומ"ם אהל זרוק וכו' ורשב"א בפרש דלתות. עי' עוי' אבן מגינה דף כה ע"א ד"ה הא מי רבי היא: ד"ה היכי אזיל וכו' דלא הויא אלא הרחקה. עי' ב"ב דף קא ע"א תוס' ד"ה ותו:

מוסף רש"י

מצות לאו ליהנות ניתנו. לישראל להיות להם הנאה, אלא לעול על עומייסם ניתנו (ר"ה כח.) שהמצות שנתנו לישראל לא ליהנות ניתנו להם, לא לשם הנאה ניתנו להם, אלא גזירת מלך היא עליהם (חולין פפ). **אין מערבין אלא לדבר מצוה.** לא המירו אכמיכם לנאת חוץ לתחום ע"י עירוב אלא לדבר מצוה (לקמן פב.). **לא ניחא ליה דמינטרא.** לא מיכפת ליה בשמירתו, ואשתכח דלא מיתחני מקיבלא אלא קניית עירוב לחודיה והיינו דאו הנאה היא, דאין מערבין בתחומין אלא לדבר מצוה ומצות אלו ליהנות ניתנו (לקמן עח:). **מאכילין את העניים דמאי.** לרוב עמי הארץ מעשרים הם וחומרא דרבנן בעלמא הוא (ברכות מז. ולעיל יז:) שהעמידו בספק טבל, וגבי עניים ותכסיף לא העמידו דבריהם (סוכה לה:) לא אקריבו עליהם מפני שלריכים לחזר על פתח עמי הארץ ומתנו על פתח עמי הארץ מעשרין (שבת קכז:).

רבינו חננאל

מערבין לכהן טהור בתרומה טהורה בקבר.... אמרינן כהן טהור היכי עייל בקבר והא קא מיטמא. ופרקינן עייל בשידה תיבה ומגדל כר' יוסי בריה. ואקשינן תרומה זו כיון שנתנה על הקבר ניטמאת. ופרקינן ככר זו של תרומה במי פירות נילושה ומי פירות אין מכשירין. וכיון שלא הוכשרה לאו בת איטמויי היא. **תוב** אמרינן היכי מעייל לה בשידה תיבה ומגדל, אי דמפיק ידיה ושקיל לה מן הקבר הא איטמי. ושנינן דמייתי לה בפשוטי כלי עץ דלא מקבלי טומאה. והא מאהיל זה כלי עץ הפשוט צידו אחד עליו וצידו אחד על הקבר. ותנן כל המטלטלין המאהילין על הקבר מביאין טומאה על האדם הנושאין בעובי המרדע, והוא טפח. ושנינן דמייתי לה להאי ככר אחודייה דהאי כלי עץ הפשוט דלית ביה עובי המרדע. אי הכי הא לית ליה אורחא לטמאה אמאי אסרי רבנן. ואמרינן רבנן סברי אסור [לקנות] בית שביתה באיסורי הנאה, שנמצא נהנה מהם. ואקשינן וכי ר' יהודי שרי ליהנות מאיסורי הנאה. ופרקינן דכולי עלמ' אסרי ליה (פת) [בית] באיסורי הנאה. והכא בדרבה מצות לא ליהנות ניתנו פליגי. דברי רבא מפורשין בשחיטת חולין פרק כיסוי הדם בסופו, וכולי עלמ' כרב יוסף סבירא להו דאמר אין מערבין אלא לדבר מצוה, דדייקינן ממתני' כל מי שילך לבית האבל ולבית המשתה, רבי יהודי' סבר הקונה שביתה בעירוב במקום איסורי הנאה שרי, דלא נמצא נהנה מן האיסור דעירוב זה מצוה היא, אית ליה הא דרבא דאמר מצות לאו ליהנות ניתנו. גרסינן בראש השנה פרק ראוהו בית דין וכל ישראל, בעניין התקוע בשופר של עולה ובשופר של שלמים. ואסיק' הדר אמר רבא אחד זה ואחד זה מצות לאו ליהנות ניתנו.

עין משפט נר מצוה

נד א מיי' פ"ו מהל' עירובין הלכה י' טוש"ע ש"ח סימן תט סעיף ג:
נה ב מיי' פ"א מהלכות עירובין הלכה טו:

רב ניסים גאון

שנילושה במי פירות. עיקרו הוא שאמר הכתוב מכל האוכל אשר יאכל אשר יבא עליו מים יטמא. וכך פירשוהו אין לי אלא מים, הטל והיין והשמן והדם והדבש והחלב מנין ת"ל וכל משקה. יכול מי תותים ומי רמונים ושאר כל מיני פירות שיש להם שם לווי, [ת"ל מים, מה מים מיוחדים שאין להם שם לווי אף אני מרבה הטל והיין והשמן והדבש והחלב שאין להם שם לווי, ומוציא מי תומים ומי רמונים ושאר כל מיני פירות שיש להם שם לווי]. ועוד ממה שאמר הכתוב אחר כן וכי יוחן מים על זרע, ואמרו בפירושו הרי זה בא ללמד על השרץ שלא יטמא את הזרעים אלא לאחר הכשר מים, מנין לעשות שאר משקין כמים, ת"ל מים, מים אמורין למעלה ומים אמורין למטה, מה מים אמורין למעלה עשה בהן שאר משקין כמים אף מים האמורין למטה נעשה בהן שאר משקין כמים. הוו ראיה על כל המשקין שנידונין בהכשר מים. ומאי היא ד' המשקין כמו שפירשום בכאן כך פירשם עוד במשנת מכשירין בפרק ו', ז' משקין הן הטל והיין והשמן והדם וחלב ודבש דבורים, ואמרו תולדות למים היוצא מן הענין ומן האוזן. ובתוספתא שבת גרסי מנין לדם שהוא משקה שנאמר ודם חללים ישתה. ומנין ליין שהוא משקה שנאמר ודם ענב תשתה חמר. מנין לדבש שהוא משקה שנאמר ויעקהו דבש מסלע. מנין לשמן שהוא משקה שנאמר משחה שמנים משחה שמרים. מנין לחלב שהוא משקה שנאמר ותפתח את נאד החלב ותשקהו, מנין לטל שהוא משקה שנאמר וימץ טל מן הגזה מלא הספל מים. מנין לדם נידה שהוא משקה שנאמר מקור דמיה, ואומר ביום ההוא יהיה מקור נפתח. מנין לדמעת עין שהוא משקה שנאמר ותשקמו בדמעות שליש. ואומר ועפעפינו יזלו מים. כל אלו שכתובין הם שקרויים משקה. אבל מי פירות יצאו מכלל אלו המשקין ואינם מכשירין את הזרעים לטומאה. ואתה נמי בתוספתא מכשירין מי פירות מטמאין ולא מכשירין. ובתוספתא עקצים עיסה שנילושה במי פירות טהורה שאין לך שמחובר לאוכלין ו) אלא משקין. ובמסכתא דחלה עיסה שנילושה במי פירות חייבת בחלה ונאכלת בידים מסואבות. ובמס' תרומות נמי שנינו וחכמים אומרים תעלה ותאכל ניקודים או קליות או תלוש במי פירות. ואיתה נמי בתלמוד בכורות בפרק הלוקח בהמה. ובב"ב בפ' לא יחפור איתה מראשקינין ותיפוק ליה דהוה ליה דבר שהוא מקבל טומאה ואינו חוצץ. ופרקינן בשנילושה במי פירות. היכי מיתי לה בפשוטי כלי עץ דלא מקבלי טומאה. עיקר דילה למשנה במס' כלים שנילושה במי פירות. עיקרו הוא שאמר הכתוב מכל האוכל אשר יבא עליו מים יטמא. וכך פירשוהו אין לי אלא מים, הטל והיין והשמן והדם והדבש והחלב מנין ת"ל וכל משקה. יכול מי תותים ומי רמונים ושאר כל מיני פירות שיש להם שם לווי, [ת"ל מים, מה מים מיוחדים שאין להם שם לווי אף אני מרבה הטל והיין והשמן והדבש והחלב שאין להם שם לווי, ומוציא מי תומים ומי רמונים ושאר כל מיני פירות שיש להם שם לווי]. ועוד ממה שאמר הכתוב אחר כן וכי יוחן מים על זרע, ואמרו בפירושו הרי זה בא ללמד על השרץ שלא יטמא את הזרעים אלא לאחר הכשר מים, מנין לעשות שאר משקין כמים, ת"ל מים, מים אמורין למעלה ומים אמורין למטה, מה מים אמורין למעלה עשה בהן שאר משקין כמים אף מים האמורין למטה נעשה בהן שאר משקין כמים. הוו ראיה על כל המשקין שנידונין בהכשר מים. ומאי היא ד' המשקין כמו שפירשום בכאן כך פירשם עוד במשנת מכשירין בפרק ו', ז' משקין הן הטל והיין והשמן והדם וחלב ודבש דבורים, ואמרו תולדות למים היוצא מן הענין ומן האוזן. ובתוספתא שבת גרסי מנין לדם שהוא משקה שנאמר ודם חללים ישתה. ומנין ליין שהוא משקה שנאמר ודם ענב תשתה חמר. מנין לדבש שהוא משקה שנאמר ויעקהו דבש מסלע. מנין לשמן שהוא משקה שנאמר משחה שמנים משחה שמרים. מנין לחלב שהוא משקה שנאמר ותפתח את נאד החלב ותשקהו, מנין לטל שהוא משקה שנאמר וימץ טל מן הגזה מלא הספל מים. מנין לדם נידה שהוא משקה שנאמר מקור דמיה, ואומר ביום ההוא יהיה מקור נפתח. מנין לדמעת עין שהוא משקה שנאמר ותשקמו בדמעות שליש. ואומר ועפעפינו יזלו מים. כל אלו שכתובין הם שקרויים משקה. אבל מי פירות יצאו מכלל אלו המשקין ואינם מכשירין את הזרעים לטומאה. ואתה נמי בתוספתא מכשירין מי פירות מטמאין ולא מכשירין. ובתוספתא עקצים עיסה שנילושה במי פירות טהורה שאין לך שמחובר לאוכלין ו) אלא משקין. ובמסכתא דחלה עיסה שנילושה במי פירות חייבת בחלה ונאכלת בידים מסואבות. ובמס' תרומות נמי שנינו וחכמים אומרים תעלה ותאכל ניקודים או קליות או תלוש במי פירות. ואיתה נמי בתלמוד בכורות בפרק הלוקח בהמה. ובב"ב בפ' לא יחפור איתה מראשקינין ותיפוק ליה דהוה ליה דבר שהוא מקבל טומאה ואינו חוצץ. ופרקינן בשנילושה במי פירות. היכי מיתי לה בפשוטי כלי עץ דלא מקבלי טומאה. עיקר דילה למשנה במס' כלים

ו) כל"ו "וחזו ליה". ב) דברי ירושלמי אלו שייך למעלה קודם ד"ה מערבין.